

KORKEIMMAN HALLINTO-OIKEUDEN PÄÄTÖS

Antopäivä 1 (18)
26.10.2010
Taltionumero
2840
Diaarinumerot
2906/1/09
2998/1/09
3007/1/09

Asia Luonnonsuojelulain 72 a §:n mukaista menettelyä liito-oravailmoituksesta koskevat valitukset

Valittajat

1. [REDACTED], Järvenpää
2. [REDACTED], Forssa
3. Lounaisen Sisä-Suomen luonnonsuojeluyhdistys ry, Forssa

Päätös, jota valitus koskee

Hämeenlinnan hallinto-oikeuden päätös 24.8.2009 nro 09/0455/2

Asian aikaisempi käsittely

[REDACTED] tehtyä Hämeen-Uudenmaan metsäkeskukselle ilmoituksen Forssan kaupungin Linikkalan kylässä sijaitsevalla tilalla Konikallio RN:o 20:1 aiotuista hakkuista ja *metsäkeskuksen* ilmoitettua tästä Hämeen ympäristökeskukselle *ympäristökeskus* on 5.2.2007 antamallaan päätöksellä LYH/24/2007 määrittänyt liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen sijainnin ja sallitun metsän käsittelyn seuraavasti:

Alueelta rajattiin maastokäynnillä 1.2.2007 kokonaan hakuiden ulkopuolelle kolme maastoon punakeltaisella muovinauhalla ja liitekarttaan sinisellä rasterilla merkittyä aluetta. Alueiden yhteispinta-ala on noin 0,8 hehtaaria.

Hakuiden ulkopuolelle on jätettävä myös kaikki hakkuukuviolla 121 olevat rinnankorkeuslähimitaltaan 30 senttimetriä ylittävät haavat.

Hakkuukuvion 121 suojuspuuhakkuu on toteutettava siten, että hakkuun jälkeen alueelle jää puita tasaisesti vähintään 100 runkoa hehtaarille edellä mainittujen hakuiden ulkopuolelle määrättyjen puiden lisäksi. Luontaisesti taimettuneilla pienialaisilla kohteilla puusto voi joillakin osin olla harvempaa, mutta vastaavasti kulkuyhteyksien vuoksi säästettävien puiden etäisyys toisistaan, hakkuissa säästettäviltä alueilta ja yksittäisiltä haavoilta, tulee säilyä alle 20 metrissä.

Suojuspuuhakkuussa tulee valita säästettäväksi puiksi kuusen lisäksi myös jonkin verran koivua.

Harvennushakkuukuvion 120 hakkuutoimenpiteet voi suorittaa metsänkäyttöilmoituksen mukaisesti siten, että hakkuissa suositetaan järeää haapaa. Kuviolle tulee jättää hakkaamatta joitakin suurimpia haapoja.

Toimenpiteitä suoritettaessa on otettava huomioon, ettei hakkuissa heikennetä liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja myöskään niillä alueilla, jotka jäivät voimaan korkeimman hallinto-oikeuden antamassa päätöksessä 21.12.2005.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

Hämeenlinnan hallinto-oikeus on valituksenalaisella päätöksellään jättänyt tutkimatta [REDACTED] vaatimuksen liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen ydinalueen, jolla metsänhakkuutoimenpiteitä ei voida suorittaa ilman poikkeuslupaa, vahvistamisesta.

Hallinto-oikeus on hylännyt [REDACTED] ja Lounaisen Sisä-Suomen luonnonsuojeluyhdistys ry:n vaatimukset ennakkoratkaisun pyytämisestä Euroopan yhteisöjen tuomioistuimelta.

Hallinto-oikeus on hylännyt [REDACTED] vaatimuksen suullisen käsittelyn järjestämisestä.

Hallinto-oikeus on, [REDACTED] ja Lounaisen Sisä-Suomen luonnonsuojeluyhdistys ry:n valitukset enemmälti hyläten, kumonnut ympäristökeskuksen päätöksen kuvion 121 osalta.

Hallinto-oikeus on hylännyt [REDACTED] vaatimuksen heidän oikeudenkäyntikulujensa korvaamisesta.

Hallinto-oikeus on perustellut päätöstään seuraavasti:

Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen ydinalueen vahvistaminen

Vaaditun vahvistamispäätöksen tekeminen ei kuulu hallinto-oikeuden toimivaltaan. Siihen, onko valituksenalainen päätös lainvastainen sillä perusteella, että päätöksessä ei ole rajattu ydinaluetta valituksessa mainitulla tavalla, on vastattu jäljempänä.

Ennakkoratkaisun pyytäminen

Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 234 artiklan mukaan yhteisöjen tuomioistuimella on toimivalta antaa ennakkoratkaisu muun ohella perustamissopimuksen ja yhteisöjen toimielimen säädöksen tulkinnasta. Jos tällainen kysymys tulee esille jäsenvaltion tuomioistuimessa, tämä tuomioistuin voi, jos se katsoo, että kysymys on ratkaistava, jotta se voi antaa päätöksen, pyytää yhteisöjen tuomioistuinta ratkaisemaan sen.

Valitus ja asiassa esillä olevat jäljempänä selostetut tosiseikat huomioon ottaen ennakkoratkaisun pyytäminen on tarpeetonta.

Suullinen käsittely

Suullista käsittelyä on vaadittu lausunnon antajien kuulemiseksi niistä kysymyksistä, joista lausunnot on annettu. Nämä seikat ilmenevät kuitenkin mainituista lausunnoista, jotka otetaan asiassa huomioon muutoksenhakijoiden toimittamana liito-oravaa koskevana selvityksenä. Samoin ympäristökeskuksen käsitys niistä seikoista, joiden selvittämiseksi suullista käsittelyä on vaadittu, ilmenee riittävästi valituksenalaisesta päätöksestä ja ympäristökeskuksen hallinto-oikeudelle antamista lausunnoista. Näillä perusteilla ja ottaen huomioon hallinto-oikeuden päätöksen lopputulos on suullisen käsittelyn pitäminen ilmeisen tarpeetonta.

Pääasiaratkaisu

Sovellettavat säännökset

Metsälain 14 b §:n mukaan, jos metsäkeskukselle saapunut metsänkäyttöilmoitus kohdistuu alueellisen ympäristökeskuksen metsäkeskukselle toimittamassa asiakirjassa mainittuun liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkaan, metsäkeskuksen on välittömästi ilmoitettava tästä alueelliselle ympäristökeskukselle, maanomistajalle sekä tiedossaan olevalle maanomistajan edustajalle ja metsänhakkuuoikeuden haltijalle.

Luonnonsuojelulain 72 a §:n mukaan alueellisen ympäristökeskuksen on saatuaan metsäkeskukselta metsälain 14 b §:ssä tarkoitetun ilmoituksen ryhdyttävä toimenpiteisiin liito-oravan lisääntymis- tai levähdyspaikan sijainnin ja sallitun metsän käsittelyn määrittämiseksi. Ympäristökeskuksen on annettava päätöksensä asiassa viipymättä sen jälkeen, kun se on saanut tässä tarkoitetun ilmoituksen metsäkeskukselta.

Luonnonsuojelulain 49 §:n 1 momentin mukaan luontodirektiivin liitteessä IV (a) tarkoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty.

Metsänkättilmoitus

7.12.2006 päivätty metsänkättilmoitus koskee Forssan kaupungin Linikkalan kylässä Konikallion tilalla sijaitsevia metsäkuvioita 120 ja 121. Metsänkättilmoituksen mukaan pinta-alaltaan 0,5 hehtaarin suuruisella kuviolla 120 tehdään kasvatushakkuu. Pinta-alaltaan 5,9 hehtaarin suuruisella kuviolla 121 tehdään uudistushakkuu suojuspuuhakkuuna.

Hämeen-Uudenmaan metsäkeskuksesta saadun tiedon mukaan ei ole hakenut metsälain 14 §:n 1 momentin mukaista poikkeusta metsänkättilmoituksen kahden vuoden voimassaoloajasta.

Ympäristökeskuksen päätös

Ympäristökeskus on valituksenalaisella päätöksellään määritellyt liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikat ja sallitun metsän käsittelyn nyt kysymyksessä olevilla metsäkuvioilla seuraavasti:

Kuviolta 121 rajattiin hakkuiden ulkopuolelle kolme aluetta, joiden yhteispinta-ala on noin 0,8 hehtaaria. Alueet ilmenevät tarkemmin ympäristökeskuksen päätöksen liitekartasta. Hakkuiden ulkopuolelle on jätettävä myös kaikki hakkuukuviolla 121 olevat rinnankorkeusläpimitaltaan yli 30 senttimetriä ylittävät haavat.

Kuvion 121 suojuspuuhakkuu on toteutettava siten, että hakkuun jälkeen alueelle jää puita tasaisesti vähintään 100 runkoa hehtaarille edellä mainittujen hakkuiden ulkopuolelle määrättyjen puiden lisäksi. Luontaisesti taimettuneilla pienialaisilla kohteilla puusto voi joillakin osin olla harvempaa, mutta vastaavasti kulkuyhteyksien vuoksi säästettävien puiden etäisyys toisistaan, hakkuissa säästettäviltä alueilta ja yksittäisiltä haavoilta, tulee säilyä alle 20 metrissä. Suojuspuuhakkuussa tulee valita säästettäväksi puiksi kuusen lisäksi myös jonkin verran koivua.

Harvennushakkuukuvion 120 hakkuutoimenpiteet voi suorittaa metsänkättilmoituksen mukaisesti siten, että hakkuissa suositaan järeää haapaa. Kuviolle tulee jättää hakkaamatta joitakin suurimpia haapoja.

Lisäksi toimenpiteitä suoritettaessa on otettava huomioon, ettei hakkuissa heikennetä liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja myöskään niillä alueilla, jotka jäivät voimaan korkeimman hallinto-oikeuden antamassa päätöksessä 21.12.2005.

Tilan aiemmat hakkuut

Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen 21.12.2005 taltionumero 3507 ja asiakirjoissa olevan karttaselvityksen perusteella Konikallion tilalla on vuonna 2006 hakattu nyt kysymyksessä olevien kuvioden etelä- ja länsipuolella uudistushakkuu pinta-alaltaan noin 1,6 hehtaaria, suojuspuuhakkuu noin 3,2 hehtaaria ja harvennushakkuu noin 1,1 hehtaaria. Suojuspuuhakkuukuviolle on jätetty noin 100 runkoa/hehtaari ja harvennushakkuukuviolle noin 500 - 600 runkoa/hehtaari. Samoin hakkaamatta on jätetty näiden kuvioden sisällä tai reunassa sijaitsevat kolopuut suoja-puineen sekä runsaasti haapaa kasvavat osat, pinta-alaltaan yhteensä noin 0,6 hehtaaria. Lisäksi käsittelykuvioilla on säästetty yksittäisiä haapoja ja muita lehtipuita ruokailupuiksi.

Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen määrittämistä koskeva selvitys

Euroopan yhteisöjen komissio on perustellussa lausunnossaan 2.4.2003 todennut muun ohella, että lisääntymis- ja levähdyspaikka on käsite, joka on määriteltävä yksinomaan biologisin perustein.

Korkeimman hallinto-oikeuden päätös 25.6.2003 taltionumero 1540 koskee luonnonsuojelulain mukaista hallintopakkoasiaa Konikallion tilalle aiemmin suunniteltujen hakkuiden johdosta. Pääasialtkaisun perusteluissa muun ohella todetaan, että asiassa on hankittu perusteel-lista selvitystä liito-oravan esiintymisestä Konikallion alueella. Konikallion metsä on ilmeisestikin paikallisen metapopulaation vakinaisesti asuttu ydinkohta, joka turvaa liito-orava-asutusta ympäröiviin hieman vähempiarvoisiin metsälaikkuihin. Konikallion keskeisyys korostuu siitäkin syystä, että se on Luonnontieteellisen keskusmuseon mukaan tiettävästi laajalla alueella ainoa liito-oravan pysyvä lisääntymispaikka, "poikastuottamo".

Korkein hallinto-oikeus katsoi, ettei hakkuiden kieltäminen kokonaan ollut tarpeen, kun otettiin huomioon havaittujen lisääntymis- ja levähdyspaikkojen sijainti Konikallion alueella, metsänkäyttöilmoituksen mukaisesti hakkuiden ulkopuolelle jätettävä liito-oravan suojelun kan-nalta keskeinen noin 4,5 hehtaarin suuruinen alue sekä päätöksestä ilmenevä selvitys liito-oravan elintavoista. Metsänkäyttöilmoituksen piiriin kuulunutta Konikallion metsää kokonaisuutena ei siis voitu pitää luonnonsuojelulain 49 §:n 1 momentissa säädetyn liito-oravan lisääntymis- tai levähdyspaikkojen heikentämistä ja hävittämistä koskevan kiellon kohteena.

Päätöksessä todettiin myös, että jos liito-oravan esiintymisessä Konikallion alueella tapahtuu myöhemmin olennaisia muutoksia, kysymys luonnonsuojelulain 49 §:n soveltamisesta tulee tarvittaessa arvioida uudelleen asianomaisen ajankohdan perusteella.

Maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön metsäkeskuskille ja alueellisille ympäristökeskuksille osoitetussa ohjekirjeessä 30.6.2004 liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen määrittämiseksi ja turvaamiseksi metsien käytössä todetaan muun ohella seuraavaa:

Liito-oravan lisääntymispaikalla liito-orava saa poikasia. Levähdyspaikassa se viettää päivänsä. Lisääntymis- ja levähdyspaikka käsittää pesäpuut ja paikalla olevat muut sen edellä mainittuihin tarkoituksiin käyttämät puut. Lisääntymis- ja levähdyspaikan käsitteeseen luetaan myös niiden välittömässä läheisyydessä olevat suoja- ja ravintoa tarjoavat puut.

Lisääntymis- ja levähdyspaikan hävittäminen tarkoittaa pesintään ja oleskeluun käytettävien puiden kaatamista. Hävittämiseen voidaan rinnastaa myös tilanne, jossa kaikki kulkuyhteydet lisääntymis- ja levähdyspaikkaan tuhoetaan.

Lisääntymis- ja levähdyspaikan heikentäminen tarkoittaa jonkin sellaisen toimenpiteen tekemistä, joka olennaisesti vaikeuttaa liito-oravan elämisen ja suojautumisen mahdollisuuksia kyseessä olevalla paikalla. Tällaista heikentämistä voi olla esimerkiksi, että uudistushakkuussa kulkuyhteydet ruokailupuihin katkaistaan.

Harvennushakkuiden osalta maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön ohjeessa todetaan, että lisääntymis- ja levähdyspaikalla olevat kolopuut sekä sopivat ravinto- ja suojapuut tulee säästää. Muuten harvennushakkuut voidaan suorittaa normaalisti hyvän metsänhoidon suositusten mukaisesti. Lähtökohtaisesti harvennushakkuissa metsikköön jää yleensä riittävästi puustoa, joka mahdollistaa liito-oravan liikkumisen.

Uudistushakkuiden osalta ohjeessa todetaan muun ohella, että lisääntymis- ja levähdyspaikan luonnonolojen vaihtelu voi olla paikallisesti ja alueellisestikin hyvin suurta. Siten tarkat ohjeet lisääntymis- ja levähdyspaikan laajuudesta eivät sovi yksiselitteisesti kaikkialle, vaan lisääntymis- ja levähdyspaikan rajojen määrittäminen on tehtävä tapauskohtaisesti. Heikentämis- ja hävittämiskielto voidaan ottaa huomioon suunnitteleamalla hakkuualue siten, että lisääntymis- ja levähdysalue sijoittuu hakkuualueen reunaan. Mikäli se ei ole mahdollista ja lisääntymis- ja levähdyspaikka jää hakkuualueelle, jätetään uudistusalueelle liito-oravan

liikkumiseen ja suojautumiseen soveltuvia puita. Niillä turvataan lisääntymis- ja levähdyspaikan käyttökelpoisuus toimenpiteen jälkeenkin ja varmistetaan liito-oravan liikkumismahdollisuudet. Lisääntymis- ja levähdyspaikan myrskynkestävyyteen tulee kiinnittää huomiota. Lisääntymis- ja levähdyspaikkoja ei raivata eikä maanpintaa käsitellä.

Edelleen ohjeessa todetaan uudistushakkuiden osalta, että metsikkökuvion tasolla rajaus voitaisiin tehdä esimerkiksi siten, että koskematta jätetään liito-oravan lisääntymiseen ja levähtämiseen käyttämästä puusta 10 - 15 metriä säteeltään oleva vyöhyke. Kulkuyhteyspuiksi voidaan jättää ylimpiin latvuserroksiin kuuluvia, liito-oravalle suojaa antavia puita ja niiden myrskykestävyyteen on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Yli-intendentti Ilpo K. Hanski on lausunnossaan 7.5.2007 muun ohella katsonut, että liito-oravan lisääntymispaikka on se minimipinta-alainen, rakenteeltaan sopiva metsikkö, jossa naaras pystyy lisääntymään. Liito-oravan lisääntymispaikka on se alue, jolla naaras pystyy viettämään talven ja saamaan poikasia keväällä. Liito-oravanaaraan ei ole Hanskin radiolähetintutkimuksissa havaittu lisääntyvän alle 4 hehtaarin kokoisissa, eristyneissä (avoalueiden tai taimikoiden ympäröimissä) metsälaikuissa.

Talviset papanat eivät aina kerro, missä poikaspesä keväällä ja kesällä on. Poikaspesä ja kesänaikaiset ruokailualueet voivat olla muualla (joskin samalla metsäalueella) kuin talviset papanat näyttäisivät osoittavan.

Konikallion alueen hakkuut ovat pienentäneet metsän pinta-alaa niin, että nykyisellään alueella ei mahdu olemaan yhtä naarasta enempää. Kuviolle 121 suunniteltu suojuspuuhakkuu ei anna riittävää suojaa jatkuvaan oleskeluun varsinkaan talvella ja soveltuu siten vain liikkumismetsäksi. Hakkaamatta jätettävät kaksi metsälaikkua (noin 0,8 hehtaaria) ovat aivan liian pieniä liito-oravan lisääntymispaikaksi. Kuvio 120 on nuorempaa metsää, mutta liittyy ilman selvää rajaa kuvioon 121 ja voi toimia ruokailualueena.

Hanskin lausunnon mukaan ympäristökeskuksen päätöksen mukaisesti toteutetut metsänhakkuut kuvioilla 120 ja 121 mitä todennäköisimmin hävittävät liito-oravan lisääntymispaikan, mutta varmasti heikentävät sitä voimakkaasti. Liito-oravan häviäminen saattaa näkyä vasta vuoden tai muutaman viiveellä, kun paikkauskolliset eläimet ovat kuolleet eikä uusia nuoria eläimiä paikalle asetu. Jotta aluetta ei heikennettäisi, hakkuista pitäisi luopua kokonaan tai vain poistaa yksittäisiä puita kuvion 121 kuivemmasta ja karummasta länsiosasta.

Riittävän kokoisen (vähintään noin 4 hehtaaria) koskemattoman metsän säilyttämisen lisäksi on oleellista säilyttää metsäiset (ei ainoastaan puurivejä) kulkuyhteydet ympäröiviin metsiin.

Asiakirjoissa on lisäksi lukuisia muita lausuntoja, jotka koskevat liito-oravaa, sen lisääntymis- ja levähdyspaikkojen määrittelyä ja lajin esiintymistä Konikallion alueella.

Hallinto-oikeuden johtopäätökset

Asiassa on kysymys luonnonsuojelulain 72 a §:n mukaisista toimenpiteistä liito-oravan lisääntymis- tai levähdyspaikan sijainnin ja sallitun metsän käsittelyn määrittämiseksi metsäkeskuksen tekemän metsälain 14 b §:ssä tarkoitetun ilmoituksen johdosta. Säännösten tarkoituksena on tehostaa liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen suojelua metsänhakkuiden yhteydessä.

Konikallion alue on aiempien selvitysten perusteella jo pitkään tiedossa ollut liito-oravan esiintymisalue. Ympäristökeskuksen 23.1.2007 tekemän tarkastuksen perusteella on selvitetty, että Konikallion jäljellä olevalla metsäalueella, josta nyt on kysymys, edelleen esiintyy liito-orava. Tähän nähden ympäristökeskuksen päätös perustuu riittävään selvitykseen.

Liito-oravan esiintymisessä ei myöskään ole tältä osin tapahtunut sellaisia korkeimman hallinto-oikeuden päätöksessä 25.6.2003 tarkoitettuja olennaisia muutoksia, joiden perusteella kysymystä luonnonsuojelulain 49 §:n soveltamisesta nyt kysymyksessä olevalla alueella tulisi arvioida uudelleen.

Asiakirjoissa olevien karttojen ja muun selvityksen perusteella Konikallion alue rajoittuu pohjoispuolelta peltoalueeseen, itäpuolelta Tamperentiehen ja eteläosaltaan osittain hakattuun alueeseen. Konikallion tilan alueen länsi- ja eteläosat on vuonna 2006 pääosin hakattu uudistus-, suojuspuu- ja harvennushakkuina.

Nyt on kysymys Konikallion alueen itä- ja pohjoisosasta. Alue on aiemmassa hakkuuilmoituksessa hakkuiden ulkopuolelle jätetty liito-oravien kannalta keskeiseksi todettu niin sanottu ydinalue, jonka on katsottu pystyvän turvaamaan liito-oravan esiintymisen Konikalliolla.

Yli-intendentti Hanskin asiantuntijalausunnon perusteella, joka tältä osin vastaa jo ennen ympäristökeskuksen päätöstä käytettävissä olleita kirjallisuustietoja, liito-oravanaaras ei ilmeisestikään pysty lisääntymään eristyneissä alle neljän hehtaarin suuruisissa metsälaikuissa. Tämän tutkimustiedon oikeellisuutta ei ole asiassa kiistetty.

Ympäristökeskuksen valituksenalaisen päätöksen mukaisten hakkuiden ulkopuolelle rajattujen alueiden ja aiemmin hakkuiden ulkopuolelle rajattujen alueiden pinta-ala on yhteensä noin 1,4 hehtaaria pirstoutuneena 7 - 8 toisistaan erilliseen osaan. Tämän lisäksi alueella on säästetty ja säästyy vain yksittäisiä puita, jotka asiantuntijalausuntojen perusteella soveltuvat lähinnä liito-oravan liikkumiseen. Asiakirjoissa ei ole selvitystä siitä, että kuvioiden 121 ja 120 lähiympäristössä olisi nyt kysymyksessä olevan kaltaista liito-oravan lisääntymispaikaksi soveltuvaa metsää.

Hallinto-oikeus on katsonut, että nyt käsillä olevassa tilanteessa, jossa on kysymys suhteellisen eristyneestä liito-orava-alueesta, on lisääntymis- ja levähdyspaikkojen sijainnin ja sallitun metsän käsittelyn määrittämisessä otettava huomioon myös alueella aiemmin suoritettut hakkuut sekä edellä selostettu biologinen tutkimustieto liito-oravan lisääntymispaikan minimaatimuksista.

Näillä perusteilla ympäristökeskus on määritellyt liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikat kuviolla 121 liian suppeiksi.

Kuvio 120, joka on nuorempaa metsää, soveltuu lähinnä liito-oravan ruokailualueeksi. Kuviolla tehdään kasvatushakkuu. Ympäristökeskus on määrännyt kuviolta jätettäväksi hakkaamatta joitakin suurimpia haapoja. Näillä perusteilla ympäristökeskuksen päätös ei kuvion 120 osalta ole lainvastainen.

Oikeudenkäyntikulut

Asian laatu ja tulkinnanvaraisuus huomioon ottaen ei ole kohtuutonta, että pitävät oikeudenkäyntikulunsa omana vahinkonaan.

Hallinto-oikeuden soveltamat oikeusohjeet

Metsälaki 14 b §

Luonnonsuojelulaki 72 a § ja 49 § 1 momentti

Hallintolaki 31 § 1 momentti

Hallinto-oikeuslaki 3 §

Hallintolainkäyttölaki 32, 38 ja 41 § sekä 74 § 1 ja 2 momentti

Euroopan yhteisön perustamissopimus 234 artikla

Luontodirektiivi 12 artikla 1 kohta d alakohhta

Käsittely korkeimmassa hallinto-oikeudessa

1. [REDACTED] ovat valituksessaan vaatineet, että hallinto-oikeuden ja ympäristökeskuksen päätökset kumotaan hakkuukuvion 120 osalta. Euroopan yhteisöjen tuomioistuimelta on pyydetty ennakkoratkaisu neuvoston direktiivin 92/43/ETY (luontodirektiivi) 12 artiklan 1 kohdan d alakohdan tulkinnasta liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen laadun ja laajuuden osalta ja erityisesti metsätaloustoimien rajoittamiseksi niin, että lisääntymis- ja levähdyspaikkoja ei häiritä eikä hävitetä. Suomen valtio on velvoitettava korvaamaan [REDACTED] oikeudenkäyntikulut asiassa lainmukaisine viivästyskorkeineen.

Lisäksi valittajat ovat vaatineet, että Konikallion tila [REDACTED] määrätään toimenpidekieltoon ja kaikki tilalla suunnitteilla olevat metsänhakkuutoimet kielletään, kunnes asia on ratkaistu lainvoimaisesti.

Vaativustensa tueksi valittajat ovat uudistaneet hallinto-oikeudessa esittämänsä ja ovat lisäksi esittäneet muun ohella seuraavaa:

Korkeimman hallinto-oikeuden 25.6.2003 antamasta päätöksestä taltionumero 1540 ilmenee, että liito-oravakoiraat liikkuvat lähes sadan hehtaarin alueilla, että naaraat pysyttelevät alle kymmenen hehtaarin elinpiireillä ja että kysymyksessä oleva metsä ilmeisesti on paikallisen metapopulaation vakinaisesti asuttu ydinalue, joka turvaa liito-oravien esiintymisen ympäröivissä, vähempiarvoisissa metsälaikuissa. Luonnontieteellisen keskusmuseon mukaan Konikallio on laajalla alueella tiettävästi ainoa paikka, jossa liito-orava jatkuvasti lisääntyy. Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksestä ilmenee, että hakkuiden ulkopuolelle tuolloin jätetty noin 4,5 hehtaarin ala metsänomistajan mukaan käsitti liito-oravien kannalta keskeisen, niiden esiintymisen Konikalliolla turvaavan alueen. Päätöksen perustelujen mukaan asiaa ratkaistaessa kiinnitettiin erityistä huomiota muun muassa edellä mainittuun 4,5 hehtaarin alueeseen. Aiotut, kuvioilla 120 ja 121 tehtävät hakkuut kohdistuisivat alueeseen, jonka koskemattomaksi jääminen oli korkeimman hallinto-oikeuden edellä mainittua päätöstä annettaessa yhtenä perusteena, kun tuolloin kysymyksessä olleita hakkuita sallittiin.

Kuvion 120 osalta hakkuuta ei voida pitää perusteltuna kuvion vähäisen, vain puoli hehtaaria käsittävän pinta-alan ja hakkuusta aiheutuvan häiriön vuoksi. Kuvio 120 liittyy kiinteästi kuvioon 121. Kuviolla 120 tehtävät työt hävittäisivät ja heikentäisivät liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja.

Asiantuntilausunnoissa ei ole puollettu kuvioihin 120 ja 121 kohdistettavia toimia. Dosentti Ilpo K. Hanski on 7.5.2007 päivätyssä lausunnonsaan päätellyt, että kuvioilla 120 ja 121 tehtävät hakkuut todennäköisesti hävittävät liito-oravan esiintymispaikan, mutta varmasti heikentävät sitä voimakkaasti. Vähintään tällä perusteella olisi ympäristökeskuksen päätös tullut kumota myös kuvion 120 osalta.

Kuvio 120 on liito-oravan kannalta merkittävä ruokailu- ja levähdyspaikkana. Tiheän kasvustonsa vuoksi kuvio 120 antaa hyvän suojan liito-oravan luontaisia vihollisia vastaan.

Valituksenalaisella päätöksellä sallitaan toimia, jotka selvästi ovat vastoin liito-oravan suojelun kannalta ratkaisevia biologisia perusteita. Nuo perusteet huomioon ottaen ja vähäisen kokonsa vuoksi kuviota 120 ei voida pitää itsenäisenä, kuviosta 121 erillisenä kokonaisuutena. Ennakkoratkaisun pyytäminen on perusteltua sen selvittämiseksi, mitä biologisilla perusteilla tarkoitetaan ja onko alue noilla perusteilla arvioituna riittävän laaja.

2. [REDACTED] on valituksessaan vaatinut, että hallinto-oikeuden päätös kumotaan siltä osin kuin hallinto-oikeus on kumonnut ympäristökeskuksen päätöksen kuvion 121 osalta ja ympäristökeskuksen päätös saatetaan tuolta osin voimaan. Lisäksi valittaja on vaatinut, että [REDACTED] ja Lounaisen Sisä-Suomen luonnonsuojeluyhdistys veloitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa korkeimmassa hallinto-oikeudessa korkoineen.

Valittaja on pyytänyt, että korkein hallinto-oikeus toimittaa asiassa katselmuksen selvityksen saamiseksi liito-oravan esiintymisestä ja elinympäristöstä Konikalliolla.

Vaatimustensa tueksi valittaja on esittänyt muun ohella seuraavaa:

Hallinto-oikeuden päätös perustuu käytännössä pelkästään dosentti Hanskin lausuntoon. Lausunto poikkeaa näissä yhteyksissä vakiintuneesta oikeuskäytännöstä sekä maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön ohjeista. Hävittämis- ja heikentämiskielto ei koske liito-oravan koko elinpiiriä, kuten lausunto käytännössä tarkoittaa, vaan lisääntymis- ja levähdysalueita. Näiden lisäksi on turvattava oravan kulkuyhteydet. Lisääntymis- ja levähdyspaikan on tähän asti tulkittu olevan suhteellisen pienialaisen, pesäpuun ympärillä sijaitsevan noin 300 - 700 neliömetrin alueen. Kun ympäristökeskuksen hakkaamatta jätettäväksi määräämien kahden yhteensä 0,8 hehtaarin alueen lisäksi otetaan huomioon Konikallion tilalla jo aikaisemmin hakkuiden ulkopuolelle liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoina jätetyt 0,6 hehtaaria, kulkureitit ja toteutettujen hakkuiden tekotapa, liito-orava voi lisääntyä ja liikkua alueella. Liito-orava pystyy liitämään Tampereentien yli ja tilan eteläosasta se

pääsee helposti tilan ulkopuolisille metsäalueille. Toisin kuin hallinto-oikeus on katsonut, kysymyksessä ei ole eristynyt metsäalue. Hakkuiden toteuttaminen metsänkäyttöilmoituksen ja ympäristökeskuksen päätöksen mukaisesti turvaa liito-oravan esiintymisen alueella.

3. *Lounaisen Sisä-Suomen luonnonsuojeluyhdistys ry* on valituksessaan vaatinut, että hallinto-oikeuden ja ympäristökeskuksen päätökset kumotaan kuvion 120 osalta. Euroopan yhteisöjen tuomioistuimelta on pyydettyvä ennakkoratkaisu luontodirektiivin 12 artiklan 1 kohdan d alakohdan tulkinnasta liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen laadun ja laajuuden osalta ja erityisesti metsätaloustoimien rajoittamiseksi niin, että lisääntymis- ja levähdyspaikkoja ei häiritä eikä hävitetä.

Lisäksi yhdistys on vaatinut, että Konikallion tila määrätään toimenpidekieltoon ja kaikki tilalla suunnitteilla olevat metsänhakkuutoimet kielletään, kunnes asia on ratkaistu lainvoimaisesti.

Vaatimustensa tueksi yhdistys on viitannut asiassa esillä olleisiin asiantuntijoiden lausuntoihin. Yhdistys on uudistanut hallinto-oikeudessa esittämänsä ja on lisäksi esittänyt muun ohella seuraavaa:

Korkeimman hallinto-oikeuden 25.6.2003 antamasta päätöksestä taltionumero 1540 ilmenee, että Konikallion metsäalue on liito-oravan paikallisen metapopulaation vakinaisesti asuttu ydinalue ja laajemmalla alueella ainoa paikka, jossa liito-orava jatkuvasti lisääntyy. Tämä korkeimman hallinto-oikeuden tulkinta alueesta vastaa asiantuntijoiden käsityksiä ja käsitystä, jonka metsänomistajakin tuolloin esitti. Myös ympäristökeskus on edustanut tätä kantaa alueen aiemmissa hakkuissa. Dosentti Hanskin asiassa 7.5.2007 antamine lausuntoineen tapaus osoittaa, että huolimatta komission useista huomautuksista ja perustellusta lausunnosta Suomen ympäristöviranomaiset eivät ole valvoneet luonnonsuojelulain 49 §:n noudattamista. Alueella olleita liito-oravan lisääntymispaikkoja on edellisissä laajoissa hakkuissa jo hävinnyt niin, että jäljellä on enää yhden naaraan reviiri.

Kuvion 120 osalta hallinto-oikeus on sivuuttanut biologiset seikat, jotka komissio perustellussa lausunnossaan 2.4.2003 on todennut ainoaksi näissä yhteyksissä huomioon otettavaksi arviointiperusteeksi. Kuviot 120 ja 121 muodostavat liito-oravien käyttämän yhtenäisen metsäalueen. Ei ole biologista perustetta, joka puoltaisi kuvion 120 hakkaamista. Kuvioilla on nuoria haapoja ja koivuja, jotka ovat liito-oraville tärkeitä ruokailu- ja kolopuita.

Hallinto-oikeus ei ole toimittanut asiassa katselmusta. Katselmuksessa olisi voitu todeta, että metsänkäyttöilmoituksen mukaan kuviolla 120 tehtävässä hakkuussa kuviolle jäisi vain muutama haapa. Vain halkaisijaltaan yli 30 senttimetriä olevien haapojen jättäminen hakkaamatta ei ole biologisesti perusteltua. Ministeriön ohjeet, joihin viranomaiset ovat nojautuneet, on laadittu pelkästään poliittisin ja taloudellisin perustein.

Hämeen ympäristökeskus on valitusten johdosta antamassaan lausunnossa viitannut asiassa antamaansa päätökseen perusteluineen ja hallinto-oikeudelle antamaansa vastineeseen ja on lisäksi esittänyt muun ohella seuraavaa:

Ympäristökeskuksen päätöksen mukaiset liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikan rajaukset noudattavat korkeimman hallinto-oikeuden 25.6.2003 antamaan päätökseen sisältyvää ratkaisua. Hallinto-oikeuden päätös laajentaa lisääntymis- ja levähdyspaikan määritelmää liito-oravan reviirin tai elinympäristön suuntaan. Tällainen laajennus aiheuttaisi merkittäviä muutoksia rajauskäytäntöön sekä metsätalouden harjoittamisen käytäntöihin. Hallinto-oikeuden päätöksen mukainen rajaaminen voisi käytännössä merkitä hakattavan tilan rajat ylittäviä vaikutuksia metsänkäyttöön koko useita hehtaareja käsittävällä reviirillä tai elinympäristössä. Tällainen rajaaminen asettaisi myös huomattavia haasteita metsänomistajien tasapuoliselle kohtelulle sekä käytännön viranomaistyölle.

_____ ovat selityksessään vaatineet, että _____ valitus hylätään. Lisäksi he ovat vaatineet, että korkeimmassa hallinto-oikeudessa järjestetään suullinen käsittely dosentti Hanskin ja filosofian tohtori Risto Sulkavan kuulemiseksi asiantuntijoina kysymyksistä, joista nämä ovat antaneet lausuntonsa hallinto-oikeudelle.

_____ valituksen johdosta _____ ovat esittäneet muun ohella, että Konikalliolla jo tehtyjen hakkuiden jälkeen jäljellä oleva noin neljän hehtaarin alue on pinta-alaltaan liito-oravanaaraan tarvitsema vähimmäisalue. Maa- ja metsätalousministeriön sekä ympäristöministeriön antamissa ohjeissa on, liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikan vaatimuksia koskevan tutkimustiedon sijasta, pidetty silmällä sitä, ettei suojelusta maanomistajalle aiheutuvan haitan korvauskynnys ylity. Tutkimus ja käytännön maastokokemus ovat osoittaneet, että kelloinen liito-oravan lisääntymisalue on laajuudeltaan vähintään noin 4 - 10 hehtaaria. Viranomaisten ohjeita noudatettaessa hakkuu johtaa yleensä liito-oravan häviämiseen.

Ympäristökeskuksen lausunnon johdosta _____ ovat esittäneet muun ohella, että korkeimman hallinto-oikeuden päätöstä 25.6.2003 annettaessa tuolloinen maanomistaja oli jättänyt hakkuiden ulkopuolelle 4,5 hehtaarin alueen, jonka hän oli määritellyt liito-oravan

suosimaksi ydinalueeksi ja joka hänen käsityksensä mukaan turvasi liito-oravan esiintymisen Konikalliolla. Myöskään korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen perustelut eivät tue ympäristökeskuksen lausunnosaan esittämää kantaa.

Lounaisen Sisä-Suomen luonnonsuojeluyhdistys ry on [REDACTED] ja [REDACTED] selitykseen nähden pääosin samansisältöisessä selityksessään vaatinut, että [REDACTED] valitus hylätään. Lisäksi yhdistys on vaatinut, että korkeimmassa hallinto-oikeudessa järjestetään suullinen käsittely dosentti Hanskin ja tohtori Sulkavan kuulemiseksi asiantuntijoina kysymyksistä, joista he ovat antaneet lausuntonsa hallinto-oikeudelle, ja että asiassa toimitetaan katselmus.

Yhdistys on esittänyt muun ohella, että pesäpuun sijasta luonnonsuojelulain 49 §:n 1 momentissa on tarkoitettu lisääntymis- ja levähdysaluetta. Koska liito-orava ei voi lisääntyä alle neljän hehtaarin alueella ja koska keskimääräinen lisääntymis- ja levähdysalue on noin 8,3 hehtaaria, kysymyksessä ei voi olla yksittäinen puu. Suojelua valvova viranomainen ei voi perustaa ratkaisujaan ohjeisiin, jotka tiedetään lainvastaisiksi ja joiden tiedetään johtavan liito-oravien pysyvään häviämiseen.

[REDACTED] on [REDACTED] ja Lounaisen Sisä-Suomen luonnonsuojeluyhdistys ry:n valitusten johdosta antamassaan selityksessä ilmoittanut yhtyvänsä ympäristökeskuksen launnossa esitettyyn ja on lisäksi esittänyt muun ohella, että hallinto-oikeuden annettua valituksenalaisen päätöksensä kuvion 121 hakkuu on kiellettyä eikä pelkästään kuvion 120 hakkuu ole kuvion vähäisen pinta-alan vuoksi kannattavaa.

Tekemässään tarkastuksessa 23.1.2007 ympäristökeskus ei löytänyt kuvion 120 jälkiä liito-oravasta. Myöskään kuvioon rajoittuvasta kuvion 121 luoteisosasta jälkiä ei löydetty. Kuviolla 120 olevissa haavoissa ei havaittu koloja. Koska kuvio rajoittuu kolmelta sivultaan peltoon, se ei ole kulkureittinä liito-oravalle. Liito-orava voi käyttää kuviota enintään ruokailualueenaan, minkä vuoksi suurimmat haavat on jätetty hakkuiden ulkopuolelle. Koska kysymys on kasvatushakkuusta, kuviolle jää runsaasti muitakin puulajeja. Kuvion 120 hakkuulla ei hävitetä eikä heikennetä liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkaa.

[REDACTED] ovat antaneet [REDACTED] selityksen johdosta vastaselityksen.

Lounaisen Sisä-Suomen luonnonsuojeluyhdistys ry on antanut [REDACTED] selityksen johdosta vastaselityksen.

[REDACTED] on antanut [REDACTED] ja Lounaisen Sisä-Suomen luonnonsuojeluyhdistys ry:n valitusten johdosta vastaselityksen.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu

Korkein hallinto-oikeus on tutkinut asian.

1. [REDACTED] ja Lounaisen Sisä-Suomen luonnonsuojeluyhdistys ry:n vaatimukset ennakkoratkaisun pyytämisestä unionin tuomioistuimelta hylätään.
2. Vaatimukset suullisen käsittelyn toimittamisesta hylätään.
3. Vaatimukset katselmuksen toimittamisesta hylätään.
4. Valitukset hylätään. Hallinto-oikeuden päätöksen lopputulosta ei muuteta.
5. [REDACTED] oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskeva vaatimus hylätään.
6. [REDACTED] oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskeva vaatimus hylätään.
7. Lausuminen hallinto-oikeuden päätöksen täytäntöönpanon kieltämistä koskevasta vaatimuksesta raukeaa.

Perustelut

1. Euroopan unionin tuomioistuimen (aiemmin Euroopan yhteisöjen tuomioistuin) oikeuskäytännöstä ilmenee, että velvollisuutta tehdä Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 267 artiklassa (aiemmin Euroopan yhteisöjen perustamissopimuksen 234 artikla) tarkoitettu ennakkoratkaisupyynnö ei ole silloin, jos kansallisessa tuomioistuimessa ei esiinny todellista epäilyä unionin tuomioistuimen olemassa olevan oikeuskäytännön soveltamismahdollisuudesta asiaan tai jos on täysin selvää, miten unionin oikeutta on kyseisessä tilanteessa asianmukaisesti sovellettava.

Asiassa ei ole tullut esille sellaista kysymystä, jonka johdosta ennakkoratkaisupyynnön esittäminen olisi edellä mainittu huomioon ottaen tarpeen.

2. Hallintolainkäyttölain 37 §:n 1 momentin mukaan asian selvittämiseksi toimitetaan tarvittaessa suullinen käsittely. Kun otetaan huomioon perusteet, joiden vuoksi [REDACTED] ja Lounaisen Sisä-Suomen luonnonsuojeluyhdistys ry (jäljempänä yhdistys) ovat pyytäneet suullisen käsittelyn toimittamista, selvitys, jota he ovat ilmoittaneet siinä esittävänsä, sekä asiakirjoista saatava selvitys, suullisen käsittelyn toimittaminen ei ole tarpeen asian selvittämiseksi.

3. Hallintolainkäyttölain 41 §:n mukaan asian selvittämiseksi voidaan toimittaa katselmus. Kun otetaan huomioon perusteet, joiden vuoksi [REDACTED] ja yhdistys ovat pyytäneet katselmuksen toimittamista, sekä asiakirjoista saatava selvitys, katselmuksen toimittaminen ei ole asian selvittämiseksi tarpeen.

4. Hämeen ympäristökeskus on, suoritettuaan alueella 1.2.2007 tarkastuksen, 5.2.2007 antamallaan päätöksellä määrittänyt liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen sijainnin [REDACTED] Konikallion tilalla [REDACTED] aikomistaan hakkuista tekemän metsänkäyttöilmoituksen mukaisilla kuviolla 120 ja 121 niin, että hakkuiden ulkopuolelle on jätettävä kolme kuviolla 121 sijaitsevaa aluetta, joiden yhteinen pinta-ala on noin 0,8 hehtaaria. Päätöksessä on määräyksiä hakkuun ulkopuolelle jätettävistä puista sekä hakkuualueelle jätettävän puuston tiheydestä ja hakkaamatta jätettävien puiden keskinäisestä etäisyydestä. Päätöksen mukaan toimenpiteitä suoritettaessa on otettava huomioon, ettei hakkuissa heikennetä liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja myöskään niillä alueilla, jotka jäivät voimaan korkeimman hallinto-oikeuden antamassa päätöksessä 21.12.2005.

Konikallion tilan metsää on hakattu aikaisemmin niin, että kuvion 121 eteläpuolella on kuvion osittain ympäröimä, ilmasta tarkasteltuna likipitään hevosen pään muotoinen uudistushakkuualue. Kuvion 121 länsi- ja lounaispuolella tilan metsää on käsitelty harvennus- ja suojuspuuhakuilla. Asiakirjoihin sisältyvän aineiston perusteella voidaan todeta, että hakkuualueille jäänyt puusto on harvaa ja osaksi hyvin harvaa.

Kuvio 120 on pieni, peltojen kolmelta taholta ympäröimä metsäalue kuvion 121 pohjoispuolella. Kuvio 121 muodostuu Konikallion tilalla olevan metsätalousmaan aikaisemmissa hakkuissa käsittelemättä jääneestä, hakkuualueiden ja peltojen välissä sijaitsevasta pitkänomaisesta ja kaapeahkosta itä- ja pohjoisosasta. Etelässä kuvio 121 rajoittuu naapuritilalla olevaan hakkuualueeseen. Tämänhetkisen tietämyksen perusteella liito-oravan lisääntymiseksi tarvittavasta vähimmäisalueesta ei voida esittää yksiselitteistä ja yleisesti hyväksyttyä tutkimustietoon perustuvaa käsitystä. Siihen nähden ei voida myöskään hallinto-oikeuden päätöksen perusteluista ilmenevin tavoin ottaa perustaksi siinä viitatus asiantuntijalausunnan esittämää vähimmäispinta-alaa. Hakkuiden rajaamisen tarve on kulloinkin erikseen selvitettävä. Tässä tapauksessa kuitenkin ympäristökeskuksen päätöksen mukaisesti määritettyinä ja huolimatta päätökseen sisältyvistä edellä mainituista määräyksistä liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen voidaan arvioida jäävän liian vähäisiksi ja erillisiksi. Asiaa arvioitaessa on otettava biologisen suuntaa-antavan tutkimustiedon lisäksi huomioon tilalla ja sen ympäristössä jo tehtyjen hakkuiden vaikutus.

Näissä oloissa ja kun muutoin otetaan huomioon edellä ilmenevät hallinto-oikeuden päätöksen perustelut ja siinä mainitut oikeusohjeet sekä korkeimmassa hallinto-oikeudessa esitetyt vaatimukset ja asiassa saatu selvitys, hallinto-oikeuden päätöksen lopputuloksen muuttamiseen ei ole perusteita.

5. Asian näin päättyessä ja kun otetaan huomioon hallintolainkäyttölain 74 §, [REDACTED] ei ole määrättävä maksettavaksi korvausta oikeudenkäyntikuluista korkeimmassa hallinto-oikeudessa.

6. Asian näin päättyessä ja kun otetaan huomioon hallintolainkäyttölain 74 §, [REDACTED] ei ole määrättävä maksettavaksi korvausta oikeudenkäyntikuluista korkeimmassa hallinto-oikeudessa.

7. Asian tultua tällä päätöksellä ratkaistuksi ei täytäntöönpanon kieltämisestä koskevasta vaatimuksesta ole tarpeen lausua.

Tätä kaikki asianomaiset noudattakoot.

Korkein hallinto-oikeus:

Pekka Hallberg

Anne E. Niemi

Hannu Ranta

Eija Siitari-Vanne

Heikki Harjula

Asian esittelijä,
oikeussihteeri Petri Leinonen

Jakelu

Päätös

[REDACTED], oikeudenkäyntimaksu 223 euroa
Lounaisen Sisä-Suomen luonnonsuojeluyhdistys, oikeudenkäyntimaksu
223 euroa

Jäljennös

[REDACTED], oikeudenkäyntimaksu 223 euroa
Hämeenlinnan hallinto-oikeus
Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, ympäristö ja luonnon-
varat -vastuualue